

Асоциация на индустриалния капитал в България вчера в медиите

Вестник КАПИТАЛ Dail

✓ **Васил Велев: Заради проблемите в Европа много български износители се насочват към други пазари**

<http://pari.bg/static/pdf/pages/06.pdf>

Корпоративните фалити ще продължат да се увеличават, особено след като положението и за износители се влоши заради задълбочаващата се криза в еврозоната. Заради проблемите в Европа много български износители се насочват към други пазари.

В момента тече процес на преориентация към други пазари - най-вече към Русия и Азия. Въпреки че вербално европейските лидери подкрепят свободното движение на стоки и услуги в ЕС, на практика заради кризата те насърчават продажбата на местни стоки. Това доведе до рязко свиване на поръчките към българските компании.

computers.bg

✓ **СИВАТА ИКОНОМИКА В БРАНШ " ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА "**

<http://www.computers.bg/news.html?id=6343>

Специфика на бранш «Електротехника и електроника»

Браншовото изследване показва, че тенденцията е фирмите от бранша да развиват широк спектър от дейности. Секторът е развит предимно като фирми за производство и услуги в професионалната сфера и значително по-малко като производство на потребителска техника. Поради спецификата на дейностите в бранш „Електротехника и електроника“, преобладаващата част от фирмите (96%) са регистрирани по ДДС, което предполага професионално водено счетоводство и редовно предоставяне на информация на държавната администрация. Едноличните фирми в бранша са по-скоро изключение. Тъй като 92,0% изследваните фирми са с българска собственост, от гледна точка на изучаването на сивата икономика това дава възможност за изчерпателно изследване на отношението на българина-работодател към сивите практики.

Характерно са развитието на бранша е концентрирането на производството в най-големите градове и административни центрове, в които има достатъчен брой специалисти с подходяща квалификация и образование, както и учебни заведения с техническа насоченост. Данните от изследването потвърждават и предишни наблюдения за силната експортна насоченост на сектора. 40% от фирмите в бранша работят за износ и имат дълготрайни пратньори в чужбина. Друга специфична отлика на бранша е, че продуктите на голяма част от българските фирми се влагат в продукцията на износители, като по този начин се осъществява допълнителен, индиректен износ.

54% от фирмите в бранша членуват в бизнес организации, което очертава допълнителна насока за оптимизиране на работата в бранша. За сравнение, във високо развитите индустриални страни членството в бизнес организации е 100% и това е един от инструментите за „изсветляване“ на икономиката.

Сивите практики в бранш «Електротехника и електроника»

Според оценките на работодателите от бранша, сивият сектор в икономиката на страната е в диапазона между 30-40%. Успоредно с това проучването показва, че оценката за сектора е за по-малко сива икономика, отколкото средната за страната. Натезават две мнения - според 22,0% от работодателите, сивите практики в бранша са до 10%, а според други 20,5% нивата са по-високи и се движат в рамките от 11 до 25%.

Работодателите от бранша асоциират сивата икономика преди всичко с доплащанията на ръка за извършения труд, без внасяне на дължимите по тези суми пенсионни и здравни осигуровки (52%). На второ място по сила (50%) е асоциацията с ДДС измами. Като сива икономика се припознават данъчните нарушения (34%), продажбите без фактуриране (32%), укриването на печалба (26%), контрабандния внос (24%) и нелоялната конкуренция (20%). Работодателите от бранша обръщат внимание, че всички „спестявания“ на разходи (ДДС, данъци, мита) реално водят до нелоялна конкуренция. В този контекст, основните щети от сивите практики за коректните фирми са загуба на пазари, свиване на печалбата, спад на продажбите, намалена конкурентоспособност.

Данните за нивата на сивите практики в бранша за три времеви точки - 2000, 2006 и 2010 г., говорят за сравнително динамично развиваща се картина. Оказва се, че сивата икономика в бранша е имала най-високи стойности през 2006 г., когато по мнението на 22,8% от работодателите от бранша нивото на сивите практики е било между 26 и 50%, а пък други 27,0% от работодателите са я оценили на нива между 11-25%. През 2010 г. сивото пространство в бранша се е „върнало“ към относително по-ниските си нива от 2000 г. - според 18,6% от работодателите през 2000 г. сивото в бранша е било между 26 и 50%, а през 2010 г. за такива нива на сивите практики в бранша говорят 17,0% от работодателите. В същото време, делът на работодателите, оценяващи сивотата на бранша на нива 11-25% през 2010 г. се е увеличил с 8,6 процентни пункта в сравнение с 2000 г. Освен това, през 2010 г. с близо десет проценти пункта е нараснал (25,5% през 2010 г. срещу 15,6% през 2000 г.) делът на работодателите, считащи че сивата икономика в бранша е до 10%. Обобщеният извод за динамиката на сивите практики в бранш електроника и електротехника е, че през 2010 г. сивият сектор в бранша е овладян след бума през 2006 г. и се е „стабилизирал“ на нива до 25%.

Типичните сиви практики в бранша

В бранша работата без трудов договор е много рядко срещана практика. Честа практика обаче е „неформалното доплащане“ на част от възнаграждението за извършените дейности:

- Според 37,9% от работодателите, типична сива практика за бранша е работата на трудов договор за една сума плюс устни договорки за по-голямо заплащане;
- Социално и здравно осигуряване върху по-ниски суми от реално получаваните е друга типична практика, по мнението на 34,1% от работодателите;
- Близо 16% от работодателите съобщават за случаи на извънредна работа без допълнително заплащане, работа при вредни условия, нарушено право на отпуска;
- Като типична сива практика за бранша се посочва неиздаването на финансови документи (21,9%);
- Отчитане на по-ниски обороти от действителните (според 26,9% от работодателите);
- Отчитане на по-ниска печалба от действителната (според 27,5% от работодателите);

В контекста на типичните сиви практики в бранша, е логично наблюдението на работодателите от бранша за предпочитаните модели на разплащане - според 25,7% от работодателите, все още се предпочита разплащане в брой вместо банкови преводи, а това може да се тълкува и като индикатор за извършване на сиви дейности. Изненадва процентът (10%) на работодателите, които посочват източването на ДДС като типична сива практика за бранша. Впечатлява също така относително високият процент (12%) на тези работодатели, които признават, че дават подкуп често или много често. Макар че по мнението на експерти от бранша в действителност процентът е по-висок, изненадва самият факт на откровеното говорене и признаване на участието в корупционни практики. Проблем за 16% от фирмите в бранша са таксите по Наредбата за отпадъци от електрическо и електронно оборудване. Според работодателите от бранша, цитираната Наредба страда от сериозни дефекти, допълнително деформира пазара и стимулира сивата икономика.

Защо е възможен сивият сектор в бранша?

Сивият сектор в бранша съществува, защото стъпва на здрави социално психологически „темели“ и на още по-солидни икономически мотиви. Според 56,7% от работодателите, стремежът да се плащат по-ниски данъци е напълно естествен и работодателят не може да бъде винен за това, че търси вратичките в закона. Също така разбираема е и нагласата на част от работодателите да укриват реалните си обороти и да обявяват по-ниски печалби. Според работодателите от бранша обаче, причините за сивия сектор могат да се търсят и в повишената организирана престъпност и рекета. Сивите практики в бранш електротехника и електроника възникват в отговор на сериозните проблеми в дейността на фирмите от бранша. Като ключови проблеми се изтъкват свитите вътрешни пазари и вътрешно потребление, невъзможността да се поддържат непроменени нивата на разходите за труд и заплащането на високо квалифицирани дефицитни работници. Пряко следствие от това е възприемането на практиката на неформални плащания към работниците.

Според данните от браншовото изследване, през последните 2-3- години сивият сектор в бранша се катализира допълнително от:

- Свият обем на поръчките/производството (според 72,8%);
- Значителната по обем междуфирмена задлъжнялост (според 71,6%);
- Затруднения при реализирането на продуктите/услугите (според 66,3%);
- Пренасищането на пазара на труда с работници, освободени поради свиване на производствени дейности (според 61,8%);
- Забавените плащания за възстановяване на ДДС, данъци и такси (според 59,7%);
- Несъгласуваността на разпоредбите (според 63,5%);
- Другите много сериозни проблеми на бранша са дефицитността на оборотния капитал и забавените разплащания. При това положение, работодателите търсят спасителни механизми, а част от тези механизми се оказват, в една или друга степен, сиви.
- Сивата икономика се оценява нееднозначно - оценките и нагласите на работодателите са вътрешно противоречиви

Малка част „работодатели-рицари“ в бранша напълно отричат сивата икономика като практика. Макар че 66,7% от работодателите от бранша изразяват категоричното си несъгласие със сивата икономика по принцип, 80% я възприемат като напълно нормално за българската действителност явление. Огромната част от работодателите (84%) възприемат сивата икономика като повече или по-малко допустима в условия на криза, с което обясняват нагласата на работодателите да крият действителните си обороти. Същевременно почти всички работодатели (88%) са категорични, че сивите фирми нанасят огромни вреди на коректните фирми. По мнението на 54% от работодателите, широкото разпространение на сивите практики води до задвижване на „ефекта на доминото“ - налице е тенденция сред традиционно коректните работодатели да се „пробва“ прилагането на някои сиви практики.

Разколебаността на работодателите спрямо сивите практики си има своите дълбоки оправдания:

Според 58,9% от работодателите, сивата икономика дава възможност за по-големи печалби;

В същото време, рискът от наказване на нарушителите е минимален (според 56% от работодателите);

45,0% от работодателите виждат сивата икономика като механизъм за спасение в условията на криза;

86,5% от работодателите са категорични, че сивата икономика облагодетелства некоректните фирми;

Единодушно (92%) е мнението, че сивата икономика вреди на всички. Но проблемът според 87,0% от работодателите е, че законът не е еднакъв за всички и това развързва ръцете на недобросъвестните и готовите да поемат рисковете.

Работодателите от бранша:

ограничаването на сивия сектор е възможно, но при определени условия

В търсене на очертанията на ефективната намеса от страна на държавата, работодателите насочват дебата към необходимостта да се разработят стимули за коректните фирми (68%), а също така и широко да се използват възможностите на браншовите организации (46%). Другите желателни посоки за интервениране с цел ограничаване и превенция на сивите практики в бранша са:

Повишаване на държавната подкрепа за българските продукти - за това настояват 81,8% от работодателите от бранша; Контрол, яснота и прозрачност при обявяването и формулирането на изисквания за конкурсите по обществени поръчки искат 82,7% от работодателите от бранша;

За по-силен и ефективен контрол срещу контрабандата и нелоялната конкуренция се изказват 88,2% от работодателите; По мнението на 88,8% от работодателите, ограничаването и превенцията на сивия сектор задължително преминава през намаляването на бюрокрацията и административните прегради пред изрядния бизнес 88,8%.

По преценка на работодателите от бранша най-силен ефект за ограничаване на сивата икономика ще имат наказанията: строги и публично огласени наказания (според 58% от работодателите), парични санкции (по мнението на 62% от работодателите), еднакво прилагане на закона за всички (според 90% от изследваните работодатели), повишаване ефективността на съдебната власт (според 72%) и по-висока медийна активност за изобличаване на сивата икономика (според 52% от работодателите от бранша).

b2bnews.bg

✓ СИВАТА ИКОНОМИКА В БРАНШ " ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА "

<http://b2bnews.bg/index.php/%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%B8/%D1%81%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%B2-%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%88-%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%B8-%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0.html>

Браншовото изследване показва, че тенденцията е фирмите от бранша да развият широк спектър от дейности. Секторът е развит предимно като фирми за производство и услуги в професионалната сфера и значително по-малко като производство на потребителска техника. Поради спецификата на дейностите в бранш „Електротехника и електроника“, преобладаващата част от фирмите (96%) са регистрирани по ДДС, което предполага професионално водено счетоводство и редовно предоставяне на информация на държавната администрация. Едноличните фирми в бранша са по-скоро изключение. Тъй като 92,0% изследваните фирми са с българска собственост, от гледна точка на изучаването на сивата икономика това дава възможност за изчерпателно изследване на отношението на българина-работодател към сивите практики.

Важни обществено-икономически и политически теми

[Вестник Класа](#)

✓ Договорени са над 100 млн. евро по програма „Административен капацитет“

http://www.klassa.bg/news/Read/article/187462_%D0%94%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B8+%D1%81%D0%B0+%D0%BD%D0%B0%D0%B4+100+%D0%BC%D0%BB%D0%BD.+%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE+%D0%BF%D0%BE++%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0+%E2%80%9E%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D0%BD+%D0%BA%D0%B0%D0%BF%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82%E2%80%9C+

Договорени са над 100 млн. евро (56,8%) от бюджета на Оперативна програма „Административен капацитет“, а над 40 млн. евро (около 27%) вече са изплатени. Общият бюджет на ОПАК за периода 2007-2013 г. възлиза на 181 млн. евро. От структурните фондове на ЕС се финансират 154 млн. евро, а националното съфинансиране възлиза на 27 млн. евро, или съотношението е 85% на 15%. От ведомството на министъра на финансите Симеон Дянков отчетоха, че досега са одобрени 52 процедури и са подписани 284 договора за безвъзмездна помощ. Точно 1642 са подадените проектни предложения от над 230 бенефициенти.

Само от юни до ноември 2011 г. по ОПАК са сключени 9 договора за близо 31 млн. лв., одобрени са 41 проекта по 4 процедури на обща стойност 21 063 205 лв., а през ноември приключи оценяването по всички отворени процедури. Очаква се до края на годината да бъдат сключени нови 19 договора на обща стойност над 17 млн. лв. с акцент върху проекти на органите на съдебната власт и така да се навакса изоставането през 2010 г. По този начин сумата на договорените средства по ОПАК за втората половина на 2011 г. ще достигне над 69 млн. лв. Според финансовите експерти целта е възможно най-бързо да се договорят и усвоят предвидените средства по програмата и да не бъде загубен нито лев. За 2012 г. такъв риск не съществува, тъй като дори ще бъдат наддоговорени предвидените средства за следващата година, обещаха от финансовото министерство. Това стана ясно на информационните дни в столичния хотел „Шератон“, където експертите от финансовото министерство дават указания за кандидатстване и подробности около бюджетните процедури. Обсъждат се най-често срещаните грешки при подаване на проектните предложения и при провеждане на обществени поръчки. ОПАК е един от основните източници за финансиране на реформите в държавната администрация и съдебната система и за нея са предвидени 3,5% от общата помощ от структурните фондове и 13% от Европейския социален фонд.

По процедурата „Модерно управление на човешките ресурси в държавната администрация“ единствен бенефициент е Националният институт на правосъдието. От януари догодина участие в оперативната програма ще могат да вземат и членовете на Националното сдружение на общините (НСОПБ).

През 2011 г. не бе отворена нито една мярка за общините по ОПАК и местната администрация работеше само по проекти от предходните години, съобщи за „Класа“ Гинка Чавдарова, изпълнителен директор на сдружението. За сметка на това участието на общинските чиновници в проекти по ОПАК през 2010 г. е било 60%, докато за служителите от централната администрация е било 40 на сто. Според експертите обаче обучението на общинските чиновници е изправено пред значителни проблеми, защото местните власти нямат свободен ресурс за предварително финансиране на проектите. Има голяма вероятност техни експерти да не могат да се включат в обученията, въпреки че участието на чиновниците от държавните и общинските ведомства в проектите трябва да е 50/50. Общият бюджет на процедурата е 5 млн. лв., като минималната изисквана стойност на проектите също е 250 хил. лв., а горен таван на субсидиите няма. Един от най-големите бенефициенти по програмата е Институтът по публична администрация, който участва в процедурата „Компетентна и ефективна държавна администрация“ на обща стойност 10 млн. лв. Минималната изисквана стойност на проектите е 250 хил. лв., а максимален праг няма.

✓ Финансистът Емил Хърсев: България ще излезе от депресивния период след четири години

http://www.klassa.bg/news/Read/article/187418_%D0%A4%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%8A%D1%82+%D0%95%D0%BC%D0%B8%D0%BB+%D0%A5%D1%8A%D1%80%D1%81%D0%B5%D0%B2%3A++%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F+%D1%89%D0%B5+%D0%B8%D0%B7%D0%BB%D0%B5%D0%B7%D0%B5+%D0%BE%D1%82+%D0%B4%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%8F+%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BE%D0%B4+%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4+%D1%87%D0%B5%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%B8+%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8

- Г-н Хърсев, как оценявате основните параметри, заложили в консолидираната фискална програма за догодина - визирам икономически ръст от 2,9% при надвисналата сянка на нова рецесия в Европа?

- Прогнозите на правителството са едно, а това, което ще влезе в бюджета, друго. В момента реално той е изчисляван при нива на икономически ръст в България от 1 %. Между първо и второ четене дори ще се търсят начини и за пребалансиране при 0%. Това означава и ново ограничаване на разходите. Както виждате в Европа заложиха свиване на харчовете с 2%, което отговаря на прогноза за растеж -0,5%.

- У нас обаче от кои разходи може да се реже най-много?

- Всички разходи могат да бъдат съкратени. Големият въпрос е на каква цена и колко ще плати обществото в крайна сметка. Защото всичко има социален елемент, след като е включено във фиска. Иначе нямаше да го има като публичен разход. Но за всички трябва да е ясно, че когато се каже, че държавният бюджет няма да го плати, ще трябва да се намери някаква алтернатива. Например държавата да каже, че няма да плаща за здравеопазване. Какво обаче значи това? Всеки, потърсил медицински услуги, ще започне да си плаща от джоба за прегледа, манипулацията и т.н.

- Според някои ваши колеги обаче са твърде много парите за нереформирани системи и държавни предприятия например БДЖ?

- Не само БДЖ, но и в здравеопазването, и в пенсионното осигуряване, са твърде големи субсидиите според мен. Дори и разходите за т.нар. сигурност са раздути. Ние сме страната с най-много полицаи от глава на населението и една от държавите с най-голяма администрация. Тук правя едно уточнение – никога не съм бил специалист по бюджетиране. Но знам един основен принцип: всеки трябва да се простира спрямо чергата си. За страна с валутен борд на касова основа това означава да сме без дефицит – т.е. като махнем разходите по обслужването на дълга да завършваме на 0.

- Какви ще са предизвикателствата пред банковата система догодина?

- Нищо съществено не очаквам да се промени в ситуацията в българската банкова система поне докато не излезем от фазата на депресията. Първият сигнал за това ще бъде повишаване на цените с оглед на очакванията за по-високи доходи. Тогава вече ще видим постепенно оживление и на кредитната, и на икономическата дейност, бързо подобрене на финансовата позиция, намаление на лошите заеми. Това, което в момента банките не могат да продадат като обезпечение, ще започне да се продава. Например в Банско, близо 2/3 от всички апартаменти са обезпечения на банките, които те биха продали с радост, на мига, и то на ниво от 300-400 евро на кв.м. Само че в момента няма кой да ги купи дори и на 200 евро.

- Кога можем да видим такива положителни сигнали?

- Според германския канцлер Ангела Меркел след 10 години, според мен след 4 години. Анализирайки рецесивната фаза на кризисния цикъл и сравнявайки процесите с Голямата депресия, смятам, че депресивният стадий е около 7 години. Т.е. минаха 3, остават ни още четири. Рецесията на практика показва падането на икономиката – падаш от 3-тия етаж и летиш надолу. Докато тупнеш на земята – ето това на икономически език означава рецесия. Депресията от своя страна е след това – докато шаваш долу на земята, докато лазиш. Когато се изправиш вече – тогава говорим за оживление.

- Ако след четири години излезем от депресията, дотогава ли ще растат лошите кредити?

- Не мисля. Известно леко нарастване ще наблюдаваме в следващите месеци, но то няма да е сериозно. Смисълът на рецесията е свободното, рязко падане. Който си е счупил главата – я е счупил. До първата-втората година става ясно кой и колко е пострадал и дотогава има по-остър ръст на лошите кредити. Но има и няколко други тенденции: забележете колко време минава, след като един кредит спре да се обслужва до момента, в който е квалифициран като „лош“. Със сигурност има времеви период, в който банката отразява този факт в балансите си. Освен това финансовите институции имат и много трикове, с които се дава още един шанс на кредитополучателя да се „съживи“ - задължението му може да се рефинансира, да се удължи срокът и др. такива. Но идва и моментът, в който банката стига до извода, че няма

надежда за подобрене, и вместо да се трупат допълнителни лихви, взима решението да отпише кредита. Смятам, че в голямата си част процесите на „превъртане“, „удължаване“ на проблемните заеми са завършили за три години.

- Еврозоната ще оцелее ли?

- При всички положения.

- На каква цена? Гърците ще си платят ли сметките?

- Със сигурност. А на каква цена ще видим. Когато работим с политически стоки, тя никога не е ясна. Всяка реална стока или дори виртуална си има твърда ценова база. Например колко ще струва един хляб? Знаем какви ще са разходите за неговото производство и съответно можем да пресметнем. Горещо долу е ясно накъде ще върви и цената на кредита, защото е ясно търсенето и предлагането на пари. Колко обаче ще похарчат политиките, за да свършат една работа, не се знае.

- Има ли опасност Гърция да повлече т.нар. домино в еврозоната?

- Това просто е тенденция мисловно проблемите да се пренасят от една страна в друга.

- Но пазарите явно атакуват. Видяхме миналата седмица доходността на италианските облигации скочи рекордно.

- Да, пазарите атакуват, защото видяха, че всички страни от ЕС се считаха за изключително сигурни и след това как една от тях тръгна към фалита. Съответно започнаха да се питат дали и другите не са в такова положение. И те са. Например Белгия и Италия са най-задлъжнелите страни. Външният дълг на Германия също е голям. Холандия е дори по-зле. Така стигаме до извода, че не е било това нивото на риск, което сме си мислили. Но оттук не бива да се прави изводът, че Гърция е повлякла Италия. Общото между двете страни е, че се движат в една и съща посока на задлъжняване.

- България има ли място в еврозоната?

- Да, разбира се. Въпросът е в колко дългосрочен период. В близкото десетилетие едва ли ще влезем, особено ако продължи процесът за дифракция. Струва ми се, че страните ще се разделят на ядро и периферия, което според мен ще донесе по-голяма стабилност. Не съм обаче сигурен, че ядрото ще е равностойно на еврозоната. Например в момента се очертава едно ниво на интеграция във Франция и Германия, но много трудно останалите страни във валутния съюз ще ги последват по този път. Струва ми се, че България ще може да стане член на еврозоната и да остане в периферията на ЕС, защото за нас това е икономически по-изгодното, по-конкурентоспособното място. Ние нямаме изгода да уеднаквим данъците си с германските и да се лишим от основното си предимство. Така че, не е ясно засега накъде ще поеме еврозоната. А за България, преди да се вземе решението да се присъедини, трябва да се изчака да се види ясно какъв ще бъде ангажиментът ни, защото критериите за приемането са само формалната част.

- Споменахте ниските данъци, които са ни основно предимство. Въпреки това виждаме, че чужди инвестиции почти няма...

- Слава Богу си имаме и български ресурс. Смятам, че имаме добра капиталова формация в последните няколко години, виждаме нейните белези: например увеличаващата се степен на автономност на финансовата система е много добър показател. Все по-голяма част от активите на българските банки се финансират със собствени спестявания на българската икономика и домакинствата.

- От друга страна, това не е ли негативно за икономиката, защото вместо да се инвестират, парите се слагат на „сигурно“ във влог в банките?

- Никакви спестявания не се наливат в каквото и да било бизнес. Това е пълна илюзия и блъф. Там, където има развити финансови пазари и по-големи индивидуални натрупвания, там е възможно да възникнат управляеми индивидуални портфейли на домакинствата. Но нашите домакинства все още имат единични натрупвания под праговата линия. Средната сума на спестявания е далеч под гарантирания от държавата влог.

- Но бизнес може да започне и с по-малко от 100 хил. евро?

- Бизнес можеш да започнеш с по-малко, но управляем индивидуален финансов портфейл няма как да се открие и при 1 млн., защото трябва да се платят разходите за мениджър. В чужбина линията е 10 млн. Факт е също така, че единствено домакинствата с депозити над 100 хил. лв. започват мисленето и стратегиите за нови бизнес проекти. До този праг е най-добре парите да си седят в банката. Може да се направят и някои хитри сметки за пасивно управление на средствата. Например, като открием в различни банки влогове до 100 000 лв., като целим най-високата доходност и пак парите си остават гарантирани от държавата.

- Но виждаме и голям ръст на депозитите над 1 млн.?

- Много погрешно се асоциира увеличението на депозитите, включително и на домакинствата, като забогатяване. По-скоро трябва да го разчитаме като обедняване. Това са изгонените от пазара обекти – бивши еднолични търговци, подизпълнители, малки търговци и т.н. Техният капитал е сложен на депозити в банки. Т.е. видим ли увеличаващ се ръст на влоговете - това означава по-скоро обедняване на дребния търговец и производител.

[Вестник Труд](#)

✓ Държавни бонуси за щедри инвеститори

<http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=1121470>

Нови стимули за големите инвеститори предлага министерството на икономиката - да получават обратно част от осигуровките, които плащат върху заплатите. Отпада идеята да се възстановява корпоративният данък, тъй като ефектът от подобна мярка ще е минимален.

Новият стимул ще бъде записан в промени в Закона за насърчаване на инвестициите, които все още са в работен вариант.

Предложението идва в момент, в който се обсъжда *увеличаване на възрастта за пенсиониране заради дефицита в НОИ*. Според икономическото министерство обаче механизмът за връщане на част от вноските, който още не е напълно изяснен, ще бъде направен така, че да не се ощетява бюджетът на НОИ.

Секторът на услугите, научноизследователската дейност и изнасянето на бизнес процеси (аутсорсинг) имат по-специфични нужди и за тях сега действащите привилегии не са достатъчни. Така министърът на икономиката Трайчо Трайков обясни нуждата от нови стимули.

За да получи обратно част от платените осигуровки, компанията трябва да направи изцяло нова инвестиция, да открие много работни места и да плаща високи заплати, обясни пред "Труд" зам.-министърът на икономиката Евгени Ангелов. Тепърва ще се уточнява какви ще са конкретните условия за ползването на подобен стимул и каква част от вноските ще бъде възстановявана. Според Ангелов детайлите трябва да бъдат изчистени от експертите от Министерството на финансите, за да не бъде ощетяван бюджетът.

От ведомството на Симеон Дянков не пожелаха да коментират идеите на колегите си и върнаха въпросите на "Труд" към икономическото министерство.

Сега големите инвеститори ползват привилегии като купуване на общинска или държавна земя без търг и изграждане на ВиК и пътна инфраструктура до производствените мощности. Друга привилегия е получаването на средства за обучение на служители.

По данни на БНБ към края на септември чуждите инвестиции у нас са 534,5 млн. евро или с 48% по-малко спрямо деветте месеца на 2010 г. Според Трайков скоро сумата ще се увеличи, тъй като до седмица голяма компания ще обяви изнасянето на част от дейността си в България.

✓ **Тотю Младенов прегърна пенсионната реформа**

<http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=1121488>

Министърът на труда Тотю Младенов в понеделник изцяло подкрепи увеличението на пенсионната възраст с една година от 1 януари 2012 г. До миналата седмица той твърдеше, че подобен вариант изобщо не се обсъжда.

"Длъжни сме да предприемем стъпката, за да запазим стабилността на системата и да гарантираме пенсиите на нашите майки и бащи и бъдещите пенсионери", каза Младенов след среща с лидерите на КНСБ и КТ "Подкрепа" Пламен Димитров и Константин Тренчев.

Министърът ги повика на среща по-малко от 24 часа след като в неделя премиерът Бойко Борисов заяви, че му вдига жълт картон заради това, че не е обяснил защо се налага възрастта за пенсия да се вдигне още от догодина, а не от 2021 г.

Пред синдикатите Младенов аргументира решението на правителството така: "Причината за ускоряването на промените е, че кризата в Европа и по света се задълбочава и ще окаже изключително сериозен натиск върху осигурителните системи. Ще има по-малко заети, приходите от осигуровки ще намалееат." По този начин Младенов повтори казаното от Борисов ден по-рано.

Независимо от това, че КНСБ и КТ "Подкрепа" започнаха подготовка за национален протест и обявиха, че напускат тристранката, министърът на труда обяви, че е "умерен оптимист", защото диалогът не бил изчерпан и щял да продължи.

Синдикатите обаче попариха надеждите на Младенов, след като малко по-късно обявиха категорично, че протест на 30 ноември ще има и в него ще участват поне 15 000 души. "Бихме се върнали в съвета за тристранно сътрудничество само ако негов председател стане премиерът", каза президентът на КНСБ Пламен Димитров.

Според него вдигането на пенсионната възраст няма да стабилизира системата, а вместо това трябва да се търсят начини за увеличаване на приходите чрез натиск върху сивата икономика. "Надяваме се президентът да наложи вето. Ще представим аргументите си и на неговия наследник", добави Димитров.

Социалният министър: Длъжни сме да вдигнем възрастта

- Г-н Младенов, успяхте ли да убедите синдикатите да не стачкуват и да не напускат тристранката?

- Обнадежден съм, защото видях у тях желание диалогът да продължи.

- Готов ли сте да подадете оставка, ако не предотвратите стачката?

- Когато каже премиерът, винаги съм готов на това. Той е прав да ме критикува, ако не съм си свършил работата.

- Новините за пенсионната реформа идват от министъра на финансите Симеон Дянков. Чувствате ли се изолиран от правенето на социална политика в България?

- Не. Ние сме един екип.

- С колко трябва да се повиши пенсионната възраст от 2012 г.?

- Първоначално е казано с колко, но предстои диалог. Стъпката е правилна и е наложителна. Натискът върху осигурителните системи в цял свят, Европа и в България става огромен. По-добре да направим тази крачка сега, за да не се установи, че догодина ще се наложат още по-драстични промени. Длъжни сме да гарантираме пенсиите на сегашните и бъдещите пенсионери.

- Кога разбрахте, че ще се повишава пенсионната възраст? Преди седмица казахте, че подобно нещо не се обсъжда.

- Коментирали сме ги тези неща. Икономическата криза го налага.

✓ **Лошата отчетност носи риск от скрита приватизация**

<http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=1121552>

С Цветан ЦВЕТКОВ, заместник-председател на Сметната палата, разговаря Драгомир Николов:

- Г-н Цветков, Сметната палата не заверши годишният финансов отчет (ГФО) за 2010 г. наминистертството на земеделието. Отказът сигнал ли е за потенциални престъпления с държавно имущество?

- Отказът от заверка на което и да е бюджетно предприятие означава, че то има изключително лоша финансова и счетоводна отчетност. По тази причина неговият отчет не дава вярна и честна представа за финансовото и имущественото му състояние. Или казано с по-обикновени думи - повечето активи или имоти, с които разполага съответното министерство или ведомство, не са заприходени по надлежния ред или се водят по нереална стойност. Освен това не всички приходи и разходи са осчетоводени както трябва и най-важното - не всички вземания са отразени правилно, а без това не може да се следи кога настъпва срокът на погасителна им давност. В резултат институцията може да загуби всякакви възможности да си вземе парите от длъжници.

- Конкретно за отчета на земеделското министерство - кое от всичко изброено констатирахте?

- На първо място става въпрос за незаприходени хидромелиоративни съоръжения - язовири, напоителни канали, тръбопроводи и др. за милиони левове. При положение че в момента в министерството на земеделието няма информация за тези активи, съвсем логично е да се постави и въпросът за приходите от тяхното ползване. Но освен счетоводното отразяване на тези активи, МЗХ е длъжно да води и подробен регистър за тях. Така в случаи на загуба на счетоводна информация по-лесно и по-бързо може да се възстановят липсващите данни. Разбира се, не само липсата на язовири в баланса е причината за отказа от заверка на отчета за 2010 г. Има и други нарушения.

- Какви?

- Министерството не упражнява надежден контрол и върху дяловите си участия в търговски дружества и държавни предприятия, в резултат на което някои от тези дялови участия не се отчитат реално или изобщо не са осчетоводени. Одитният екип е установил, че към 31 декември 2010 г. не са включени данни за размера на дялови участия, акции и съучастия в 61 търговски дружества и държавни предприятия. Това е впечатляваща цифра! Причината, която изтъкна министерството за липсата на осчетоводяване, е, че 40 от тези дружества не са представили балансите си, което е тяхно задължение. Други 17 са в несъстоятелност, 4 са в ликвидация.

От друга страна и самото министерство не бива да остава пасивно. То трябва да изисква тази информация и да води регистър на търговските дружества. От гледна точка на държавата и на българския данъкоплатец е много важно съответното министерство да знае какъв е размерът на неговото дялово участие, тъй като всяко търговско дружество е самостоятелен субект и с течение на времето претърпява различни трансформации и изменения. Затова има риск в един момент държавата от мажоритарен да се окаже миноритарен собственик и контролният пакет от акции да е отишъл в частни ръце. Тоест може да стане скрита приватизация.

- Всяко търговско дружество в края на годината разпределя дивиденди от печалбата си на акционерите. Предполагам държавата е пропуснала приходи от такива дивиденди?

- Липсата на баланси на дружествата означава, че не се знае финансовия им резултат - дали са на печалба или на загуба, и дали има основание да се начисли дивидент. Но понеже говорим за активи, в министерството на земеделието не са осчетоводени и 312 нематериални дълготрайни активи на Селскостопанската академия, които са обект на интелектуална собственост. Това са сертификати за сортове растения и породи животни, върху които министерството, респективно държавата, има авторски права и потенциално губи приходи. Когато тези сортове и животни се предоставят на наши или чужди фермери, държавата трябва да получава отчисления за тях.

Намерихме и салдо в задбалансовите сметки на министерството в размер на близо 77 млн. лв. за активи, за които имаме данни, че са възникнали преди 2004 г., но министерството не може да предостави никаква информация за тях.

- Какво може да се крие зад този факт?

- Нормалната практика е, когато в баланса си имаш неизяснено салдо, да се върнеш в годините назад и да направиш анализ за произхода му. Тук хипотезата може да бъде, че това са активи на министерството или чужди активи на отговорно пазене и др. За тези активи обаче ние нямаме никаква информация - какви са по вид, стойност, собственост, начин на придобиване. Твърде възможно е една част от тях да са сменили собственика си вече, т. е. да не са под управлението и разпореждането на МЗХ.

- Не трябва ли при такива сериозни счетоводни нарушения и потенциални рискове за загуба на пари от държавата да се сезира прокуратурата?

- Това, че отчетът не е съставен както трябва и в него има неточна информация, само по себе си не води до презумпцията, че са налице данни за престъпление.

- Обявихте, че годишните отчети на още 7 министерства и на Министерския съвет са заверени с резерви. Кои са повтарящите се нарушения при тях?

- Грешките, които изброих при земеделското министерство, могат да се открият и при други бюджетни организации, но в доста по-малки размери.

Отново отчитаме незаприходени активи, много често установяваме, че разходи, които е трябвало да се осчетоводят като основен ремонт, се водят текущ ремонт.

- Защо се прави?

- Ако се отчитат като основен ремонт, те трябва да са по параграфа за капиталови разходи, които се наблюдават и контролират от Министерството на финансите. А текущият ремонт минава по параграфите за издръжката на ведомството и за този харч не се иска разрешение от министъра на финансите. Както знаете, всяка година се изготвя поименен списък за капиталовите разходи за всяко ведомство, който се утвърждава от министъра на финансите. На следващата година се представя отчет по тази справка, а финансовият министър контролира какви активи са придобити. Не може всяка година министерството Х да купува едни и същи количества автомобили или компютри, нали?

- Но това, което ми описахте, е вид заобикаляне на тази отчетност?

- Да, ние го констатираме. Искам да подчертая, че разходът за осъществения основен ремонт трябва да се прибави към стойността на съответния имот, т. е. с него се увеличава балансовата стойност на имота. А когато разходът е записан като текущ ремонт, няма повишаване на стойността.

Друга грешка е неправилното осчетоводяване на даренията и тя е срещана при почти всички общини и университети. Много често нарушение е, че не се прави инвентаризация на активите, особено на гори и земи, собственост на общини и на някои от 28-те областни администрации към МС. Инвентаризацията е задължителна, защото без нея нямаме увереност, че активите са налични, не знаем къде са и в какво състояние са. Ако земеделското министерство беше извършило пълна инвентаризация на активите, може би сега нямаше да е в такова положение.

- Какви са последиците, когато Сметната палата откаже заверка на годишен финансов отчет?

- Сметната палата изпраща докладите до министъра на финансите. Той от своя страна може да се възползва от чл. 38 от Закона за устройството на държавния бюджет, който казва, че "министърът на финансите може да преустанови трансфера на определените с годишния закон за държавния бюджет субсидии, както и да блокира сметките на бюджетни организации при неизпълнение на разпоредбите на действащото законодателство или при констатирани нарушения на финансовата дисциплина". Министърът на финансите решава до какъв размер би могъл да ограничи трансфера на субсидията, но, разбира се, съобразявайки се с факта, че все пак не бива да спре функционирането на съответното бюджетно предприятие. Този текст съществува от 1996 г., но досега нито един министър на финансите не се е възползвал от правото си да запорира сметки.

Може би причината е, че досега нямаше интерес към резултатите от заверките на отчетите на организациите в публичния сектор. В момента отчетите на частните фирми са много по-добри и прецизни от тези на бюджетните организации.

- Законът за счетоводството не е изисквал публичност на тези отчети.

- Ограничението на Закона за счетоводството касае публикуването на годишните финансови отчети. Съгласно неговия чл. 40 всяка година до 30 юни всички предприятия в България трябва да публикуват годишните си отчети за предходната година. Само че в алинея 8 на същия този чл. 40 законодателят е предвидил възможността това да не се прилага по отношение на бюджетните предприятия.

И те се възползваха от този текст и не публикуваха своите отчети. Това е парадокс - всички частни компании публикуват финансовите си отчети, те са публични в Търговския регистър, а за държавните бюджетни институции такова изискване на практика няма.

Тази година за първи път финансовото министерство даде указания на бюджетните предприятия да публикуват отчетите и одитните доклади и становища за заверка. Затова Сметната палата реши, че е важно да огласи тези доклади и становища. Ние и в предишни години сме представяли информация, но синтезирана, като обобщени доклади за резултатите от заверките.

Вестник Стандарт

✓ Иван Нейков: Икономите не пълнят хазната

<http://paper.standartnews.com/bg/article.php?d=2011-11-22&article=389893>

- Г-н Нейков, казахте, че увеличаването на възрастта за пенсия трябва да се въведе далеч преди 2021 г. Какво мислите сега за намерението на правителството я вдигне с 1 г. още от 1 януари 2012-а?

- Съзнавам, че изпадам в малко комична ситуация - аз, дето винаги съм твърдял, че трябва по-скоро да се вдига пенсионната възраст, сега май започвам да говоря нещо друго. Всъщност не е така, продължавам да смятам, че без вдигане на пенсионната възраст няма да мине, това е неизбежно, показват го всички изследвания. Само че съм шокиран от начина, по който се иска да се направи това. Т.е. силово да се "сервира" на обществото: "Ето ви нова възраст за пенсиониране." Просто така не се прави никъде по света.

- Според синдикатите това е признак, че управляващите панически търсят пари и начин да свият разходите...

- Ако това е причината, те ще преживеят много голямо разочарование. Добре би било министърът на финансите да погледне какво става в предприятията, където отделите за човешки ресурси вече втора седмица се занимават само със събиране на образци за стаж. Тръгна вълната от хора, които искат да се пенсионират при сегашната уредба. И които по една или друга причина са отлагали този момент и са продължили да работят. Звънят ми от много районни управления за социално осигуряване из страната, там вече започва да се оформя наплив от хора, подаващи документи за пенсиониране. И така ще бъде до края на годината. Т.е. с тази непремерена стъпка ще мотивираме хиляди да побързат да се пенсионират. Което в крайна сметка значи по-големи разходи за системата.

- Пенсионирането на колко души ще забави вдигането на възрастта през 2012 г.?

- Всяка година се пенсионират средно между 75 000-90 000 души. А пък в следващите години се очаква бум на пенсионери. Сигурен съм, че тази година хората, които ще излязат в пенсия, вероятно ще минат 100 хиляди. За догодина трябва да са също толкова. Но проблемът е, че ефектът от увеличаването на пенсионната възраст няма краткосрочно измерение. Положителният ефект настъпва след 7-8 години. Сметката на финансовото министерство - да увеличим възрастта, за да намалим разходите и да има пари да увеличим малките пенсии, просто не може да излезе.

- А какво трябва да се направи, за да се стопи дефицитът в НОИ и да има средства за осъвременяване на пенсии в условията на криза?

- Точно тук е големият проблем на НОИ - не можеш да стабилизираш осигурителната система, като й намаляваш само разходите. Ако става така, дайте да намалим наполовина пенсиите и от раз ще се стабилизира НОИ. Дори ще излезе с резерв. Пътят не е само в намаляването на разходите, а в увеличаването на приходите. Защото в момента сме в улица без изход - непрекъснато нарастват средствата, които бюджетът превежда на НОИ, за да бъдат изплащани пенсиите. А на първо място дефицитът на НОИ расте заради сивата икономика и неплащането на осигуровките. Явно системите, които събират вноските, нямат достатъчно капацитет. Втората основна причина е ранното пенсиониране. Миналата година бе удължен срокът на тези, които имаха право да се пенсионират, а той изтичаше през 2011 г. Освен това

вкаралме нови групи хора за ранно пенсиониране. Би трябвало да виждаме малко по-далеч от носа си. Не можеш в едната година да увеличаваш разходите и в другата година да си изненадан, че имаш дефицит, без да полагаш усилия да събереш приходите. Ако така формулираш една задача, отговорът е ясен и на децата - просто дупката в НОИ ще расте. Третата голяма пробойна са обезщетенията за инвалидност. В България всеки, който не може да събере стажа и възраст, търси начин да получи пенсия за инвалидност.

- Ако 2012 г. ще бъде по-трудна от тази заради кризата в Европа, явно повече приходи в системата от заетост и осигуровки не може да се очакват. Т.е. запушването на тези пробойни ще бъде решаващо, така ли?

- Винаги има място за повече приходи. Ние изобщо не сме стигнали 100% събираемост, за да кажем, че няма откъде да дойдат повече приходи. Обратно, една от стъпките, които може бързо да се направят, е да бъде укрепен капацитетът в приходната агенция при събирането на осигуровките. Може би трябва да преосмислим идеята събирането на вноските и контролът да се извършват само от НАП. Нека да видим може ли да се съчетае заедно с НОИ. Може и да се окаже, че има наистина значителни ресурси, които много повече ще помогнат на НОИ, отколкото намаляването на разходите чрез увеличаване на пенсионната възраст.

- Как ще коментирате критиките на премиера към Тотю Младенов? Вие също, преди да станете министър на труда, сте били в ръководството на синдикат. Трудно ли ви беше да работите в дясно правителство?

- В условията на криза на министъра на труда и социалната политика му е най-тежко. Защото има свръхочаквания към него - че ще създаде работни места, че ще увеличи заплатите и социалните помощи... От такава гледна точка не е коректно да бъде обявяван за изкупителна жертва. А особено когато на социалния министър са му вързани ръцете. В момента Министерството на финансите е заело поза на таралеж, защото диктува правилата на играта. Ако бъде сменен Младенов, какво ще се промени? Според мен проблемът е в липсата на диалог вътре в самото правителство.

- Всеки финансов министър обаче би казал, че не държи да се харесва на всички. Напротив - работата му е да контролира харчовете в държавата...

- Аз съм много по-близо до позицията на министъра на труда. Позицията на финансовото министерство в момента ми прилича на следната история: "На една тъмна улица свети лампа, а един човек се върти в този светъл кръг. Питат го какво прави, а той отговаря, че е изгубил 5 лв. "Къде ги загуби?", "Ей там, в тъмното", отговаря той. "А защо тук ги търсиш?", "Защото тук е светло!" Най-лесната стъпка в момента е да бъде обвинен Тотю Младенов. Но министърът на труда си свърши работата преди две години, когато в Консултативния съвет всички експерти си казаха думата за продължението на пенсионната реформа и беше разработен план. Да, аз също смятам, че реформата трябваше да е по-ускорена, но това, което сега се прави, е отказ от диалог и налагане на по-висока пенсионна възраст. А може и да е прав финансовият министър, ако разсъждава така: "Ние спечелихме изборите. Щом за нас гласуваха 1.7 млн. души, значи приемат увеличаване на възрастта за пенсиониране."

[Вестник КАПИТАЛ Daii](#)

✓ **Този път да изнервим ВЕИ сектора**

<http://pari.bg/static/pdf/pages/03.pdf>

Публикации за борбата със сивия бизнес

[Вестник 24 часа](#)

✓ **Сивият бизнес крие 500 млн. лв. осигуровки за година**

<http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=1121592>

Близо половин милиард лева на година са осигуровките, които [сивата икономика](#) крие, а 500-600 хил. души плащат по-малко, отколкото трябва. Това изчисление направи Руслан Стефанов от Центъра за изследване на демокрацията. Организацията от години прави изследвания на сивия сектор в икономиката.

Анализът на експерта е заради актуалния дебат за дефицита в НОИ и исканията за увеличаване на приходите като част от решаване на проблема. Според Стефанов изходът е в увеличаване на контрола, но и в ясна перспектива. Последните данни, които имаме за сивия сектор в плащането на социални осигуровки, дават възможност да се направят някои изчисления.

Има две големи групи осигурени, които не плащат пълния размер на осигуровките, върху това, което получават. Едната включва около 10 % от работещите, т.е. 300 000 души, които се осигуряват върху минималния осигурителен праг за съответната професия, но общата сума на възнаграденията им е по-голяма. С други думи получават "пари в плик". Втората група - около 8%, или 250 000-260 000 души, се осигуряват върху сумата, вписана в договора им, над минималния осигурителен праг, но общата сума на възнаграденията им е по-голяма.

Хората от тази група впрочем са намалели значително - почти двойно - през 2010 г., но въпреки това остават твърде много. Общо тези две групи включват приблизително 500-600 хиляди души. Простата сметка при допускане, че средно тези хора получават по 200 лева над това, което е записано в договорите им, прави 36 милиона лева на месец укрити осигуровки. За година - около 430 милиона лева допълнително приходи за системата.

Излиза, че дори само 200 лева да се укриват на човек, изкарването им на светло би покрило дупката, която в момента съществува в НОИ.

Но нека видим мерките по пенсионния проблем и доколко те ще дадат резултат. Промяната, която се предлага в пенсионната възраст, едва ли е ефективно решение, защото то променя един маловажен параметър в системата и цели

краткосрочно - за другата и по-другата година - да намали разходите на държавата. Какво трябва да се направи, за да не се задълбочи дългосрочно проблемът, да не се създаде допълнителен стимул хората да не се осигуряват?

Всъщност защо всички тези хора са в сивата икономика? Защо не споделят социалната отговорност на другите, които плащат? Зад поведението им има рационални причини. Ако някой започва работа на 25 г. и се пенсионира на 65 г., тази възраст е много близка до средната продължителност на живота при мъжете от 72 г. Оттук следва, че всеки мъж, който на 25 г. си направи сметката, трудно ще види смисъл да се осигурява в държавния осигурителен институт. А от друга страна, като види, че условията се променят много често, стимулите да се осигурява допълнително ще намалеят. Друг аргумент, който тласка хора в сивата икономика, е качеството на обществените услуги. (Това е аргумент, който рядко се посочва в тези дебати, защото те са година за година, свързани са с конкретния държавен бюджет и рядко вземат под внимание дългосрочния елемент на една пенсионна политика.)

В [България](#) обществените политики са силно недофинансирани и това продължава вече поне 20 години. По конституция и закон на българите им се полага безплатно образование, безплатно здравеопазване, безплатна сигурност - трите основни пера, за които харчи пари държавата. Но те са недофинансирани - държавата през бюджета не си върши работата на равнище, което да позволи на хората да не правят допълнителни разходи от своя бюджет.

На гражданите и фирмите им се налага да правят значителни допълнителни разходи, за да допълнят тези обществени услуги с услуги от частния сектор, често нерегламентирани и неясни.

Това излиза в абсолютно всяко изследване на сивата икономика и корупцията.

Едно от възможните дългосрочни решения на пенсионния проблем е да се търси в това как тези отношения в частния сектор да се регламентират по-добре, как тези плащания да станат ясни и хората да имат стимул да ги обявяват.

Това не може да бъде постигнато от една година за друга.

От тази гледна точка изходът е както в последователно и ясно концентриране на контрола върху тези, които не плащат осигуровки, така и в подобряване на услугите, които предоставя държавата, даването на ясна перспектива на гражданите и бизнеса как ще се подобряват тези услуги.

Конкретно: какво ще стане след 2, 3, 5, 10 години. В момента единствено виждаме перспектива как ще имаме по-добра инфраструктура.

Задачата, за която говоря, не е никак лесна и не е по силите само на едно правителство. За подобна задача се изисква някаква форма на национално съгласие около това, че следващите 10 години ще се работи по този или онзи модел и той няма да бъде променян.

Общият извод е, че в икономиката има средства, които обаче по една ли друга причина не минават през националния бюджет.

И решенията трябва да са дългосрочни и комплексни - без анализи и съсредоточаване на административен ресурс няма как да стане.